

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

4

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Kadın ve çocukların hakları gerek yasalarla gerekse uluslararası sözleşmelerle korunmaktadır.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Toplumsal cinsiyet eşitliği, bireylerin cinsiyet temelli ayrımcılığa uğramadan toplumsal yaşamın her alanında eşit olarak yer alması, görülebilmesi, güçlenmesi, temsil edilmesi ve katılımı olarak ifade edilmektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008). Bu yaklaşım, kadınların toplumsal alandaki mevcut engellerinin aşılması ve buna yönelik önlemlerin alınması bağlamında önemlidir. Kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik önlemlerin merkezden çok yerel düzeyde üretilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ülke geneline yayılması bağlamında önemli bir yer teşkil etmektedir (TEPAV, 2016; Urul, 2016).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

2014 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından yapılan Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi'nde Türkiye, 105 ülke arasında 71. sırada, Dünya Ekonomi Forumu 2015 Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu'nda ise 145 ülke içinde 130. sırada yer almaktadır. Üstelik her iki endekste de Türkiye önceki yıllara göre gerçek bir ilerleme kaydetmemiştir.

BM, AB, Dünya Ekonomik Forumu gibi uluslararası kurumlar ve bazı ülkeler tarafından kadın erkek eşitliğini ölçmek, toplumsal cinsiyetteki eşitsizlik boyutlarını ortaya koymak, ülkeler ve bölgeler arasında toplumsal cinsiyet eşitsizlik düzeylerini belirlemek ve aralarında karşılaştırma yapmak için birtakım endeksler oluşturulmaktadır (TEPAV, 2016).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

“Cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadele etmek ve AB vatandaşlarının cinsiyet eşitliğine ilişkin farkındalığını arttırmak da dâhil olmak üzere cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesine yönelik çalışmalara katkıda bulunmak” amacıyla Avrupa Birliği tarafından kurulan Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü AB ülkelerinde cinsiyet eşitliğini ölçmek için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi (GEI) geliştirmiştir. Geliştirilen endeks, toplumsal cinsiyet eşitliğini altı alanda değerlendirmektedir (TEPAV, 2016) :

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- ❖ İş (istihdama katılım, ayrımcılık ve işin niteliği)
- ❖ Para (finansal kaynaklar ve ekonomik durum)
- ❖ Bilgi (eğitime katılım ve ayrımcılık, yaşam boyu öğrenme)
- ❖ Zaman (bakım hizmetleri ve sosyal aktiviteler)
- ❖ Güç (politik ve ekonomik güç)
- ❖ Sağlık (statü ve erişim)

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gelişim Endeksi (GDI): İnsani gelişmenin üç temel boyutuna nüfus bileşenini de dahil ederek, kadın-erkek arasındaki eşitsizliğe göre ölçülmektedir (TEPAV, 2016):

- ❖ Sağlık
- ❖ Nüfus
- ❖ Eğitim
- ❖ Ekonomik kaynaklar

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Güçlendirme Endeksi (GEM):

Kadınlara sunulan fırsatlardan kadınların yararlanma düzeylerini ve kararlara katılabilme düzeylerini ölçmekte ve hesaplanmada dikkate alınan dört gösterge üzerinden endeks oluşturulmaktadır (TEPAV, 2016):

- ❖Parlamentoda Temsiliyet
- ❖Üst karar ve yönetim düzeyinde kadın
- ❖Profesyonel mesleklerde ve işlerde çalışan kadın
- ❖Kadınların ve erkeklerin elde ettikleri tahmini gelir

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (GII):

Birleşmiş Milletler tarafından en son geliştirilen bu endeks, toplumsal düzeyde kadın erkek arasındaki eşitsizliği ölçen ve en yaygın olarak kullanılan temel endekstir. Yaygın olarak kullanılmasının ardında yatan en temel sebep; GII'nin, GDI ve GEM'in unsurlarını birleştirmesidir. Gelir ya da ekonomik kaynaklar, GDI ve GEM'in en tartışmalı unsurudur ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksinin bir bileşeni değildir. Bu yeni geliştirilen endeks, elde edilen yüksek kazanımın başka bir boyutta elde edilen düşük kazanımı karşılamak için kullanılmasına olanak vermemektedir (TEPAV, 2016).

**TÜRKİYE TOPLUMSAL CİNSİYET
EŞİTSİZLİĞİ ENDEKSİ (TEPAV, 2016)**

**TÜRKİYE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ
ENDEKSİ GÖSTERGELERİ**

SAĞLIK	<ul style="list-style-type: none"> ○ Anne Ölüm Oranı (yüzbinde) ○ Ergen Doğurganlık Oranı (‰)
İSTİHDAM	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kadın İstihdam Oranı (%) ○ Erkek İstihdam Oranı (%)
EĞİTİM	<ul style="list-style-type: none"> ○ En az 25 yaş üstü lise mezuniyet kadın oranı (%) ○ En az 25 yaş üstü lise mezuniyet erkek oranı (%)
TEMSİLİYET	<ul style="list-style-type: none"> ○ Belediye Meclisinde Kadın Temsiliyet Oranı (%) ○ Belediye Meclisinde Erkek Temsiliyet Oranı (%)

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

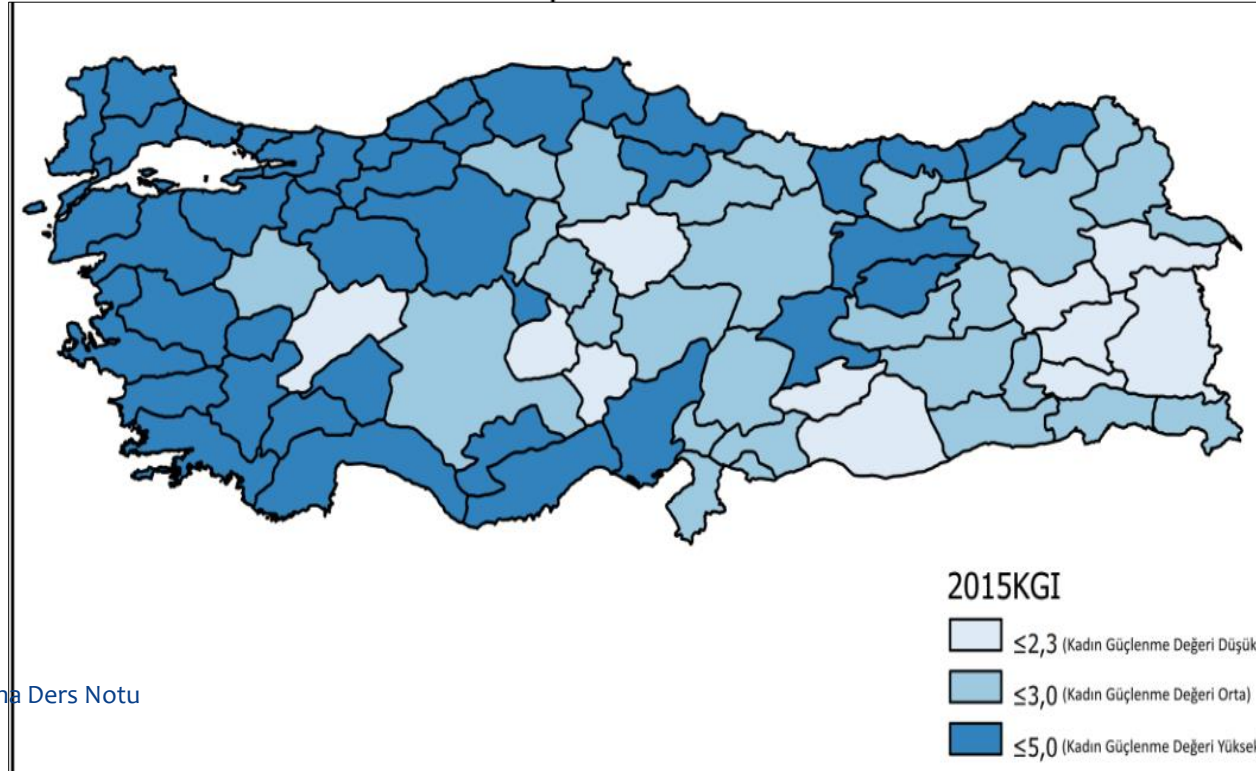
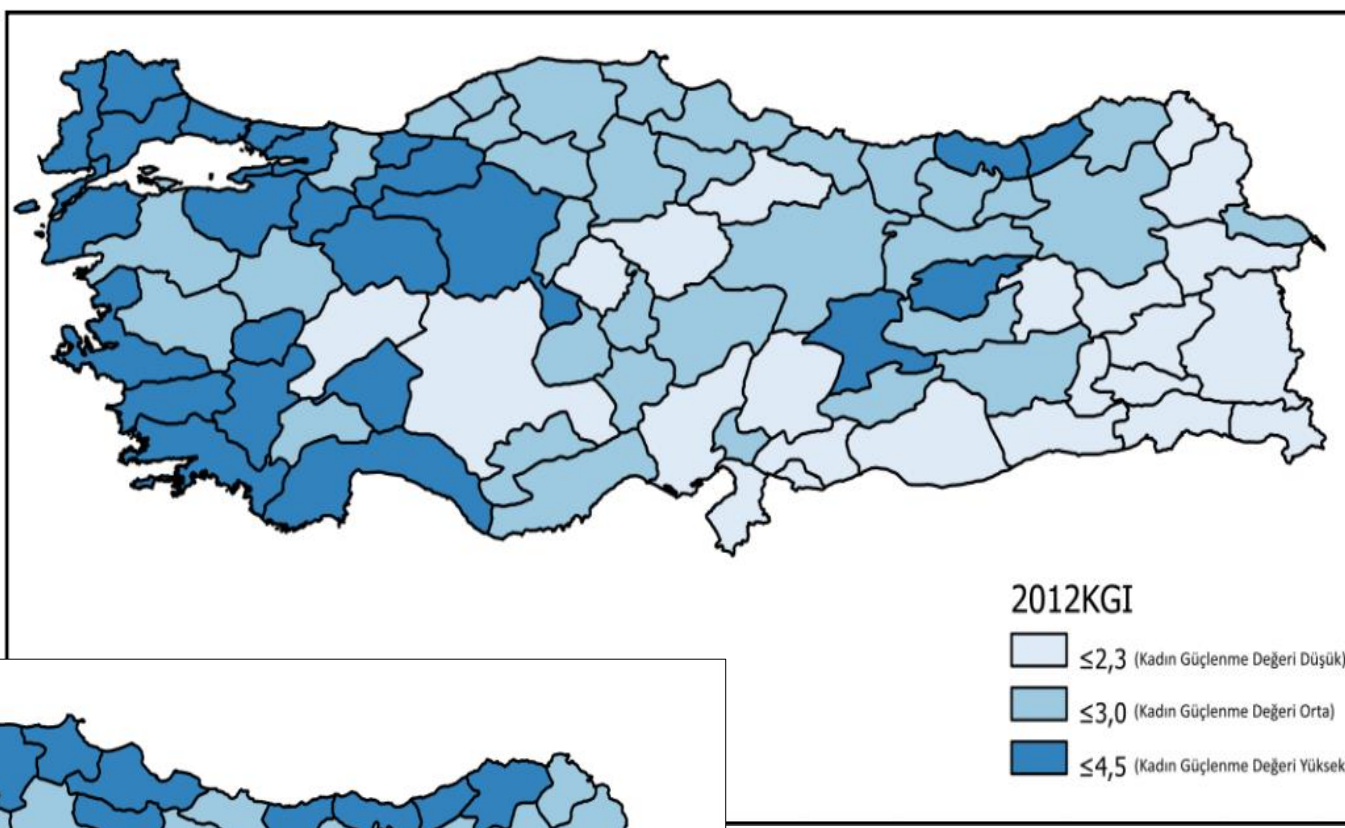
Böylece GII, diğer toplumsal cinsiyet ölçülerinin (GDI ve GEM) sınırlamalarını ve kısıtlarını aşmaya çalışmakta ve hem güçlendirmeyi hem de gelişimi bünyesinde barındırmaktadır. **Dört temel gösterge üzerinden endeks oluşturulmaktadır (TEPAV, 2016):**

- ❖ Sağlık,
- ❖ Parlamentoda temsiliyet,
- ❖ Eğitim,
- ❖ İşgücüne katılım oranları ile ölçülmektedir.

**TÜRKİYE KADIN GÜÇLENDİRME
ENDEKSİ (TEPAV, 2016)**

TÜRKİYE KADIN GÜÇLENME ENDEKSİ GÖSTERGELERİ	
SAĞLIK	○ Ergen Doğurganlık Oranı (‰)
İSTİHDAM	○ Kadın İstihdam Oranı (%)
EĞİTİM	○ En az 25 yaş üstü lise mezuniyet kadın oranı (%)
TEMSİLİYET	○ Belediye Meclisinde Kadın Temsiliyet Oranı (%)

**TÜRKİYE KADIN
GÜÇLENDİRME ENDEKSİ
(TEPAV, 2016)**